

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36020295	IES Mestre Landín	Marín	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Xeografía e historia	1º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	19
4.2. Materiais e recursos didácticos	20
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	21
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	21
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	23
6. Medidas de atención á diversidade	23
7.1. Concreción dos elementos transversais	23
7.2. Actividades complementarias	24
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	24
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	26
9. Outros apartados	26

1. Introducción

O primeiro curso da ESO comeza coa introdución do alumnado nas metodoloxías da Xeografía e a Historia. Analízanse o relevo, o clima, a paisaxe o cambio climático e a biodiversidade desde unha perspectiva integradora, ligando a súa visión académica co enfoque ecolóxico e ambiental que desembocou na persecución dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable e forma parte dos principais retos do mundo actual. O período histórico analizado neste curso abarca desde a orixe do ser humano ata o fin da Idade Antiga. O estudo de tan dilatado espazo de tempo supón un importante reto docente, non só pola cantidade de contidos e destrezas referidos senón tamén pola necesidade de establecer a conexión entre os temas abordados e a realidade actual do alumnado. Polo tanto contidos, habilidades e actividades a desenvolver, deberemos conectalos, mediante as estratexias docentes de ensino, co presente do alumnado en especial no que afecta ao compromiso cívico, á igualdade e á perspectiva de xénero. Á vez, achegarémonos a defensa e á conservación do patrimonio histórico e cultural, tan importante nesta longa etapa tanto en España, como en Galicia en particular. Por iso será fundamental abordar os contidos relacionados coa arte e o Patrimonio.

Durante este curso o alumnado de 1º ESO distribúese en dous grupos: 1º A (composto por 22 alumnos/as dos que 7 son repetidores) e 1º B (composto por 21 alumnos/as dos que 7 son repetidores).

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Buscar, seleccionar, tratar e organizar información sobre temas relevantes do presente e do pasado, usando criticamente fontes históricas e xeográficas, para adquirir coñecementos, elaborar e expresar contidos en varios formatos.	2-3		4	1-2		1		
OBX2 - Indagar, argumentar e elaborar produtos propios sobre problemas xeográficos, históricos e sociais que resulten relevantes na actualidade, desde o local ao global, para desenvolver un pensamento crítico, respectuoso coas diferenzas, que contribúa á construción da propia identidade e a enriquecer o acervo común.	1-2			2		1-3	3	3
OBX3 - Coñecer os principais desafíos aos que se enfrontaron distintas sociedades ao longo do tempo, identificando as causas e consecuencias dos cambios producidos e os problemas aos que se enfrontan na actualidade, mediante o desenvolvemento de proxectos de investigación e o uso de fontes fiables, para realizar propostas que contribúan ao desenvolvemento sustentable.			3-4-5		3	3-4	1	1
OBX4 - Identificar e analizar os elementos da paisaxe e a súa articulación en sistemas complexos naturais, rurais e urbanos, así como a súa evolución no tempo, interpretando as causas das transformacións e valorando o grao de equilibrio existente nos distintos ecosistemas, para promover a súa conservación, mellora e uso sustentable.					2	1-2-3-4	1	

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX5 - Analizar de forma crítica formulacións históricas e xeográficas explicando a construción dos sistemas democráticos e os principios constitucionais que rexen a vida en comunidade, así como asumindo os deberes e dereitos propios do noso marco de convivencia, para promover a participación cidadá e a cohesión social.	5					1-2		1
OBX6 - Comprender os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a realidade multicultural na que vivimos, coñecendo e difundindo a historia e a cultura das minorías étnicas presentes no noso país, e valorando a achega dos movementos en defensa da igualdade e a inclusión, para reducir estereotipos, evitar calquera tipo de discriminación e violencia, e recoñecer a riqueza da diversidade.	5				3	1-2-3		1
OBX7 - Identificar os fundamentos que sosteñen as diversas identidades propias e as alleas, a través do coñecemento e posta en valor do patrimonio material e inmaterial que compartimos para conservar e respectar os sentimentos de pertenza, así como para favorecer procesos que contribúan á cohesión e solidariedade territorial no tocante aos valores do europeísmo e da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.		3			1	1-2-3		1
OBX8 - Tomar conciencia do papel dos ciclos demográficos, o ciclo vital, as formas de vida e as relacións interxeracionais e de dependencia na sociedade actual e a súa evolución ao longo do tempo, analizándoas de forma crítica, para promover alternativas saudables, sustentables, enriquecedoras e respectuosas coa dignidade humana e o compromiso coa sociedade e a contorna.			5	4	2-5	1-2-3		
OBX9 - Coñecer e valorar a importancia da seguridade integral cidadá na cultura de convivencia nacional e internacional, recoñecendo a contribución do Estado, as súas institucións e outras entidades sociais á cidadanía global, á paz, á cooperación internacional e ao desenvolvemento sustentable, para promover a consecución dun mundo máis seguro, solidario, sustentable e xusto.	2					1-2-3-4	1	1

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	O Planeta Terra e a súa representación	A terra no sistema solar. Rotación e traslación. Proxeccións e sistemas de coordenadas. A localización xeográfica: Latitude e Lonxitude. Representación da Terra. Os mapas e a linguaxe cartográfica.	10	10	X		
2	O Relevo Terrestre	A formación do relevo: axentes internos e axentes externos. Trazos principais do relevo do mundo	12	12	X		
3	As Augas	As augas salgadas: Océanos e mares. As augas doces: ríos, lagos, augas subterráneas. Usos e contaminación das augas.	11	12	X		
4	O Clima	O Tempo e Clima. Elementos e factores do tempo e do clima. Os climas do mundo. Emerxencia e cambio climático.	12	12		X	
5	As Paisaxes da Terra e o impacto humano sobre o medio natural	As paisaxes da terra. Conxuntos bioclimáticos, biodiversidade e ecosistemas planetarios. Conservación e preservación do medio natural. Desenvolvemento sostible	11	11		X	
6	As Sociedades Prehistóricas	Introdución á historia e á prehistoria. As orixes da humanidade. Paleolítico, Neolítico e Idade dos Metais. A arte na prehistoria. A prehistoria na Península Ibérica	11	12		X	
7	As primeiras civilizacións: Mesopotamia e Exipto	As civilizacións fluviais. Mesopotamia: sociedade, cultura, arte e relixión. Exipto: o país do Nilo. Os imperios e a vida no Exipto faraónico. Cultura, relixión e arte exipcios	11	12			X
8	A Civilización Grega	As orixes da civilización grega. Evolución histórica: época arcaica, clásica e helenística. Sociedade e democracia. Cultura e arte da antiga Grecia	11	12			X
9	A Civilización Romana	As orixes de Roma. Monarquía, República e Imperio. Economía, sociedade, relixión e cultura. Arte romana. Os romanos en Hispania.	11	12			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	O Planeta Terra e a súa representación	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Emprega correctamente terminoloxía xeográfica. Sabe definir conceptos relativos á representación da terra.	PE	70
CA1.7 - Interpretar a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.	Sabe situar nun mapa as coordenadas xeográficas.		
CA1.6 - Representar adecuadamente información xeográfica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Sabe elaborar planos e mapas simples.	TI	30
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	É capaz de expoñer a información básica contida nun mapa.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Localización espacial: representación do espazo, orientación e escalas. Utilización de recursos dixitais e interpretación e elaboración de mapas, esquemas, imaxes e representacións gráficas. Tecnoloxías da información xeográfica (TIX). - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das Ciencias Sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da Xeografía e a Historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico.

UD	Título da UD	Duración
2	O Relevo Terrestre	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Coñece os procesos de formación do relevo e os principais trazos do relevo do mundo. Sabe definir conceptos relacionados do relevo.	PE	70
CA1.7 - Interpretar a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.	Sabe situar nun mapa as principais unidades do relevo.		
CA1.6 - Representar adecuadamente información xeográfica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Representa a e identifica as principais formas do relevo.	TI	30
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	É capaz de presentar nun esquema os diferentes axentes que interveñen na formación do relevo.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Localización espacial: representación do espazo, orientación e escalas. Utilización de recursos dixitais e interpretación e elaboración de mapas, esquemas, imaxes e representacións gráficas. Tecnoloxías da información xeográfica (TIX). - Biodiversidade. Dinámicas e ameazas dos ecosistemas planetarios. Formas e procesos de modificación da superficie terrestre. A influencia humana na alteración dos ecosistemas no pasado e na actualidade. Conservación e mellora da contorna local e global. Riqueza e valor patrimonial de España e Galicia. - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da Xeografía e a Historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico.

UD	Título da UD	Duración
3	As Augas	12

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Identifica as principais causas da sobreexplotación e contaminación das augas.	PE	70
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Coñece os principais elementos da hidrosfera.		
CA1.7 - Interpretar a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.	Localiza os principais ríos, mares e lagos do mundo.		
CA1.6 - Representar adecuadamente información xeográfica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Elabora un traballo utilizando ferramentas dixitais sobre os principais ríos do mundo.	TI	30
CA1.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	É capaz de explicar algún conflito nacional ou internacional vinculado ao uso das augas.		
CA3.3 - Argumentar a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbano a través de propostas e iniciativas que reflectan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade e da repartición xusta e solidaria dos recursos.	Elabora propostas para paliar os problemas da escaseza da auga e as comparte cos seus compañeiros.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Localización espacial: representación do espazo, orientación e escalas. Utilización de recursos dixitais e interpretación e elaboración de mapas, esquemas, imaxes e representacións gráficas. Tecnoloxías da información xeográfica (TIX). - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. A visión dos dilemas do mundo actual, punto de partida para o pensamento crítico e o desenvolvemento de xuízos propios. - Conciencia ambiental. Respecto, protección e coidado dos seres vivos e do planeta.

UD	Título da UD	Duración
4	O Clima	12

Cráterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Entende algún dos riscos do cambio climático.	PE	70
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Identifica os principais elementos e factores do clima. Coñece os principais climas da Terra.		
CA1.6 - Representar adecuadamente información xeográfica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Sabe elaborar e interpretar un climograma.		
CA1.7 - Interpretar a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.	Ubica xeograficamente os principais clima da Terra.		
CA1.4 - Adquirir e construír coñecemento relevante do mundo actual e da historia, a través de procesos indutivos, da investigación e do traballo por proxectos, retos ou problemas, mediante a elaboración de produtos que reflectan a comprensión dos fenómenos e problemas abordados.	Elabora documentos sobre os efectos do cambio climático a partir de distintas fontes.	TI	30
CA1.5 - Identificar os principais problemas, retos e desafíos aos que se enfrontou a humanidade ao longo da historia, os cambios producidos, as súas causas e consecuencias, así como os que, na actualidade, debemos formular e resolver arredor dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Propón medidas para paliar a emerxencia climática.		
CA1.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Participa de forma activa e argumentada nun debate oral cos seus compañeiros, sobre negacionismo e cambio climático.		
CA2.3 - Argumentar de forma crítica sobre problemas de actualidade a través de coñecementos históricos, contrastando e valorando fontes diversas.	Coñece o concepto de cambio climático.		
CA3.1 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Coñece varios efectos actuais da emerxencia climática.		

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Argumentar a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbano a través de propostas e iniciativas que reflictan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade e da repartición xusta e solidaria dos recursos.	Propoñe dúas accións para paliar a emerxencia climática.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Localización espacial: representación do espazo, orientación e escalas. Utilización de recursos dixitais e interpretación e elaboración de mapas, esquemas, imaxes e representacións gráficas. Tecnoloxías da información xeográfica (TIX). - Emerxencia climática: elementos e factores que condicionan o clima e o impacto das actividades humanas. Métodos de recollida de datos meteorolóxicos e interpretación de gráficos. Riscos e catástrofes climáticas no presente, no pasado e no futuro. Vulnerabilidade, prevención e resiliencia da poboación ante as catástrofes naturais e os efectos do cambio climático. - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. A visión dos dilemas do mundo actual, punto de partida para o pensamento crítico e o desenvolvemento de xuízos propios. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da Xeografía e a Historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - Conciencia ambiental. Respetto, protección e coidado dos seres vivos e do planeta.

UD	Título da UD	Duración
5	As Paisaxes da Terra e o impacto humano sobre o medio natural	11

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Emprega terminoloxía xeográfica na descrición das paisaxes da Terra.	PE	70
CA1.7 - Interpretar a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.	Identifica as principais paisaxes naturais e as relaciona cos diferentes climas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Identifica varios efectos do impacto da actividade humana sobre a súa contorna.		
CA1.5 - Identificar os principais problemas, retos e desafíos aos que se enfrontou a humanidade ao longo da historia, os cambios producidos, as súas causas e consecuencias, así como os que, na actualidade, debemos formular e resolver arredor dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Propoñe medidas concretas para paliar os efectos do impacto humano sobre o medio natural.		
CA1.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Coñece varias medidas implementadas polo Estado.		
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	É capaz de elaborar un esquema relacionando climas e zonas bioclimáticas.	TI	30
CA3.2 - Elaborar xuízos argumentados, respectando as opinións dos demais e enriquecendo o acervo común no contexto do mundo actual, dos seus retos e conflitos, e desde unha perspectiva sistémica e global, a través da elaboración de xuízos propios, críticos e argumentados, e o respecto ás opinións dos demais.	Participa de xeito activo e crítico en debates orais cos seus compañeiros.		
CA3.3 - Argumentar a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbano a través de propostas e iniciativas que reflectan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade e da repartición xusta e solidaria dos recursos.	Propoñe medidas concretas de alcance persoal.		
CA3.8 - Relacionar os cambios nos estilos de vida tradicional e contrastalos cos que son saudables e sustentables na contorna, a través de comportamentos respectuosos coa propia saúde, coa dos demais e cos outros seres vivos, tomando conciencia da importancia de promover o propio desenvolvemento persoal.	Participa na elaboración dun traballo sobre os cambios no medio a partir de distintas fontes.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
Localización espacial: representación do espazo, orientación e escalas. Utilización de recursos dixitais e interpretación e elaboración de mapas, esquemas, imaxes e representacións gráficas. Tecnoloxías da información

Contidos
- xeográfica (TIX). - Biodiversidade. Dinámicas e ameazas dos ecosistemas planetarios. Formas e procesos de modificación da superficie terrestre. A influencia humana na alteración dos ecosistemas no pasado e na actualidade. Conservación e mellora da contorna local e global. Riqueza e valor patrimonial de España e Galicia. - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da Xeografía e a Historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - Conciencia ambiental. Respecto, protección e coidado dos seres vivos e do planeta. - Seguridade viaria e mobilidade segura, saudable e sustentable. O espazo público.

UD	Título da UD	Duración
6	As Sociedades Prehistóricas	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	É capaz de facer unha liña temporal sinxela.	PE	70
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Explica os principais rasgos do proceso de hominización. Define conceptos relacionados coa prehistoria.		
CA2.6 - Identificar, interpretar e analizar os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común ao longo da historia, desde a orixe da sociedade ás distintas civilizacións que se foron sucedendo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando.	Distingue as principais características de cada unha das etapas da prehistoria.	TI	30
CA2.2 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Prehistoria e a Idade Antiga, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Distingue as principais ferramentas da prehistoria.		
CA2.5 - Representar adecuadamente información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Elabora esquemas sinxelos.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Identifica dous monumentos prehistóricos en España e un en Galicia.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das Ciencias Sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da Xeografía e a Historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - As fontes históricas e arqueolóxicas como base para a construción do coñecemento histórico. Obxectos e artefactos como fonte para a historia e o legado material. O significado dos arquivos, bibliotecas e museos e do legado histórico e cultural como patrimonio colectivo. - Análise interdisciplinar da orixe do ser humano e do nacemento da sociedade. Grandes migracións humanas e o nacemento das primeiras culturas. - Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e a Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade. - España e Galicia no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas. - Significado e función das expresións artísticas e culturais nas distintas civilizacións. Diversidade e riqueza cultural. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial. - Conservación e defensa do patrimonio histórico, artístico e cultural.

UD	Título da UD	Duración
7	As primeiras civilizacións: Mesopotamia e Exipto	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Identifica as características básicas de obras artísticas clave.	PE	70
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Elabora unha liña temporal sinxela.		
CA2.6 - Identificar, interpretar e analizar os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común ao longo da historia, desde a orixe da sociedade ás distintas civilizacións que se foron sucedendo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando.	Coñece as bases do sistema social das primeiras civilizacións.		
CA2.7 - Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións e situalas no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo e identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.	Distingue os principais trazos das primeiras civilizacións.	TI	30
CA2.2 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Prehistoria e a Idade Antiga, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Identifica as principais características das primeiras civilizacións en textos históricos.		
CA2.5 - Representar adecuadamente información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Elabora esquemas sobre os contidos.		
CA2.8 - Relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia antiga, coas diversas identidades colectivas que se foron construindo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptan e as achegas de cada unha delas á cultura humana universal.	Analiza a relación entre arte exipcia e mesopotámica e a súa cultura.		
CA3.5 - Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.	Identifica os prexuízos eurocentristas.		
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Valora o legado material de Mesopotamia e Exipto e a importancia da súa conservación.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información.
- Análise interdisciplinar da orixe do ser humano e do nacemento da sociedade. Grandes migracións humanas e o nacemento das primeiras culturas.
- Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización.
- Violencia e conflitos armados. O crecemento dos exércitos e a evolución do armamento desde os hoplitas. Os civís durante as guerras.
- Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e a Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo.
- As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininos na historia. A resistencia á opresión.
- A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo antigo: democracias, repúblicas, imperios e reinos. Evolución da teoría do poder.
- O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións.
- A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade.
- Interpretación do territorio e da paisaxe. A cidade e o mundo rural ao longo da historia: polis, urbes, cidades, vilas e aldeas. A pegada humana e a protección do patrimonio ambiental, histórico, artístico e cultural.
- Significado e función das expresións artísticas e culturais nas distintas civilizacións. Diversidade e riqueza cultural. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial.
- Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora.
- Conservación e defensa do patrimonio histórico, artístico e cultural.

UD	Título da UD	Duración
8	A Civilización Grega	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	É quen de identificar as características básicas de obras artísticas clave.	PE	70

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Entende a importancia de Grecia para o desenvolvemento da democracia como sistema político.		
CA2.2 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Prehistoria e a Idade Antiga, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Responde a preguntas simples sobre textos históricos.		
CA2.6 - Identificar, interpretar e analizar os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común ao longo da historia, desde a orixe da sociedade ás distintas civilizacións que se foron sucedendo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando.	Coñece os principais rasgos da civilización grega.		
CA2.7 - Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións e situalas no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo e identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.	Describe as características básicas das etapas da historia da Antiga Grecia.		
CA2.5 - Representar adecuadamente información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Elabora unha presentación sobre a arte grega.		
CA2.8 - Relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia antiga, coas diversas identidades colectivas que se foron construindo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptan e as achegas de cada unha delas á cultura humana universal.	Identifica na cultura europea actual algún trazo da civilización grega.		
CA3.4 - Mostrar actitudes pacíficas e respectuosas e asumir as normas como marco necesario para a convivencia, demostrando capacidade crítica e identificando e respondendo de maneira asertiva ante as situacións de inxustiza e desigualdade.	Elabora un esquema no que compara a democracia ateniense cos sistemas democráticos actuais.	TI	30
CA3.6 - Argumentar e intervir sobre a igualdade real de homes e mulleres actuando en contra de calquera actitude e comportamento discriminatorio por razón de xénero.	Interpreta de forma crítica o papel da muller na sociedade grega.		
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Recoñece a influencia da arte grega e valora a importancia da súa conservación.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información.
- Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización.
- Violencia e conflitos armados. O crecemento dos exércitos e a evolución do armamento desde os hoplitas. Os civís durante as guerras.
- Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e a Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo.
- As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininos na historia. A resistencia á opresión.
- A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo antigo: democracias, repúblicas, imperios e reinos. Evolución da teoría do poder.
- As raíces clásicas da cultura occidental. A construción das identidades culturais, da idea de Europa, e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte. A influencia das civilizacións xudía e islámica na cultura europea.
- O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións.
- A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade.
- Interpretación do territorio e da paisaxe. A cidade e o mundo rural ao longo da historia: polis, urbes, cidades, vilas e aldeas. A pegada humana e a protección do patrimonio ambiental, histórico, artístico e cultural.
- España e Galicia no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas.
- Significado e función das expresións artísticas e culturais nas distintas civilizacións. Diversidade e riqueza cultural. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial.
- Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora.
- Igualdade de xénero. Manifestacións e condutas non sexistas.
- Conservación e defensa do patrimonio histórico, artístico e cultural.

UD	Título da UD	Duración
9	A Civilización Romana	12

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora unha liña temporal sinxela.	PE	70

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Prehistoria e a Idade Antiga, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Responde preguntas sobre textos históricos.		
CA2.6 - Identificar, interpretar e analizar os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común ao longo da historia, desde a orixe da sociedade ás distintas civilizacións que se foron sucedendo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando.	Sinala os rasgos máis destacados da organización social, política, económica e relixiosa do mundo romano.		
CA2.7 - Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións e situalas no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo e identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.	Diferencia entre Monarquía, República e Imperio na historia de Roma.		
CA1.4 - Adquirir e construír coñecemento relevante do mundo actual e da historia, a través de procesos indutivos, da investigación e do traballo por proxectos, retos ou problemas, mediante a elaboración de produtos que reflectan a comprensión dos fenómenos e problemas abordados.	Describe dúas aportacións da civilización romana á España actual.		
CA2.4 - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época antiga, valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.	Atopa na contorna pegadas da civilización romana e prerromana.		
CA2.5 - Representar adecuadamente información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Elabora unha presentación sobre a arte romana.		
CA2.8 - Relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia antiga, coas diversas identidades colectivas que se foron construíndo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptan e as achegas de cada unha delas á cultura humana universal.	Entende a influencia de Roma na conformación da identidade europea.	TI	30
CA3.4 - Mostrar actitudes pacíficas e respectuosas e asumir as normas como marco necesario para a convivencia, demostrando capacidade crítica e identificando e respondendo de maneira asertiva ante as situacións de inxustiza e desigualdade.	Coñece e interpreta criticamente a situación das mulleres e dos escravos en Roma.		
CA3.5 - Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.	Analiza criticamente o concepto de bárbaro.		
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Recoñece o valor patrimonial da arte romana e a importancia da súa conservación.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización. - Violencia e conflitos armados. O crecemento dos exércitos e a evolución do armamento desde os hoplitas. Os civís durante as guerras. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e a Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino svevo. - As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininos na historia. A resistencia á opresión. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo antigo: democracias, repúblicas, imperios e reinos. Evolución da teoría do poder. - As raíces clásicas da cultura occidental. A construción das identidades culturais, da idea de Europa, e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte. A influencia das civilizacións xudía e islámica na cultura europea. - O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade. - Interpretación do territorio e da paisaxe. A cidade e o mundo rural ao longo da historia: polis, urbes, cidades, vilas e aldeas. A pegada humana e a protección do patrimonio ambiental, histórico, artístico e cultural. - España e Galicia no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas. - Significado e función das expresións artísticas e culturais nas distintas civilizacións. Diversidade e riqueza cultural. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial. - Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora. - Conservación e defensa do patrimonio histórico, artístico e cultural.

4.1. Concrecións metodolóxicas

As liñas de actuación metodolóxica no proceso de ensino e aprendizaxe da materia de Xeografía e Historia en 1º da ESO tratarán que o alumnado adquiera o coñecemento dos feitos e fenómenos xeográficos e históricos nun sentido amplo, permitindo relacionalos entre si e detectar as repercusións que estes tiveron no seu momento e aínda teñen no presente.

O desenvolvemento das competencias é o eixe vertebrador da didáctica docente, por tal motivo, o enfoque metodolóxico das clases debe ser práctico e activo poñendo ao alumnado no reto de resolver as tarefas que se lle propoñen seguindo a máxima de que se aprende facendo. Este desenvolvemento xirará arredor da necesidade dun traballo persoal por parte do alumnado para a construción dun coñecemento significativo, combinado coa elaboración de actividades individuais e en pequeno grupo, como unha forma de iniciación ao traballo cooperativo.

O interese aumentará ao ver a aplicación das aprendizaxes, polo tanto, é conveniente contextualizalas e conectalas cos problemas actuais e retos do presente, dende unha perspectiva interpretativa do tempo e comprensiva do espazo, xa que facilita dotar aos contidos de funcionalidade, interese e utilidade para o alumnado e permite crear escenarios diversos nos que desenvolver iniciativas e proxectos en situacións reais para ir propiciando que vaian participando e comprometéndose coa contorna e a comunidade.

Unha vantaxe da Xeografía e Historia é que o alumando adoita a ter coñecementos previos por experiencias vividas, polo que é preciso aproveitálas para favorecer que siga construíndo a súa aprendizaxe actuando o profesorado de guía e propiciador do progreso dos saberes. Polo tanto partírase da competencia inicial do alumnado para incitalo ao coñecemento histórico e xeográfico e asegurar a construción de aprendizaxes significativas que permitirá establecer relacións entre o que os alumnos saben (detección de coñecementos previos globalmente e para cada tema) e o que descoñecen e animaralos a descubrir novos coñecementos.

Na práctica diaria da aula buscarase combinar unha metodoloxía expositiva e unha metodoloxía indagatoria. A presentación/aclaración dos contidos e da información xeral farase habitualmente de forma expositiva, aínda que se propicie a reflexión dos alumnos mediante a análise de documentos escritos, gráficos, mapas, imaxes, vídeos, etc.. O profesor facilitará o acceso á información explicando e analizando os contidos e matizando as solucións aos temas que se propoñan. A isto engadirase a demanda ao alumnado do esforzo que supón a construción persoal do coñecemento, dando prioridade á realización por parte do mesmo de actividades non simplemente mecánicas, senón de aquelas que esixen poñer en funcionamento o proceso intelectual cun enfoque orientado á realización de tarefas e resolución de problemas, interiorizando cuestións e conceptos, desenvolvendo a capacidade de facer análise e á aceptación de pluralidade de respostas. Procurarase potenciar a expresión escrita (elaboración de resumos, comentarios, informes e traballos) e oral (debates, exposición dos resultados de traballos individuais e en equipo...). Neste sentido engádese o uso de estratexias para traballar transversalmente a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital, o fomento da creatividade, do espírito científico e do emprendemento.

O uso das novas tecnoloxías da información e a comunicación será un recurso didáctico importante e os recursos dixitais serán de utilización preferente. O profesor utilizará na aula o ordenador, o proxeccionador e a pizarra dixital para presentar contidos e material audiovisual (vídeos, powerpoints, ...), coa finalidade de explicar o contido da materia. Utilizarase o entorno virtual de aprendizaxe proporcionado polo proxecto E-Dixgal a través do uso do libro e materiais dixitais por parte do alumno/a e a realización de exercicios e tarefas interactivas a través desta plataforma. O curso en E-Dixgal servirá non solo como repositorio de material e recursos para o alumnado, (notas, apuntes, ligazóns a vídeos e páxinas web), senón tamén como espazo de aprendizaxe (formación en rede que permita ao alumnado interactuar entre si, acceder aos contidos, realizar tarefas e actividades con seguimento do profesorado, tanto na aula presencial como virtual) e como medio de comunicación entre profesorado e alumnado.

A realización de traballos individuais co estudo de fenómenos concretos vai ligado a unha metodoloxía activa e indagatoria, por medio da cal o alumno/a expresará as súas conclusións, as relacións establecidas e a valoración crítica. Neste sentido será relevante a aprendizaxe das técnicas de traballo propias da disciplina cunha metodoloxía guiada, coa finalidade de coñecer as formas de traballar máis comúns entre historiadores e xeógrafos e aprender a interpretar e analizar os feitos históricos e xeográficos: cronoloxía, cartografía, multicausalidade, técnicas cuantitativas, comentario de textos, análise de gráficas e táboas, representación e localización espacial, etc.

Outro aspecto a ter en conta son as dinámicas de grupo xa que a aprendizaxe entre iguais é moi efectiva. Propóñense tarefas a desenvolver en pequeno grupo ou gran grupo buscando o maior rendemento do alumnado e unha maior interacción entre eles. Posteriormente, coa posta en común do traballado estableceríase un diálogo moi enriquecedor para a comprensión dos contidos. O emprego de mecanismos como a formulación de interrogantes, tormenta de ideas, debates, recreación de feitos, asembleas.... facilitan o intercambio de información, o desenvolvemento crítico e a creación dun criterio persoal ou xuízo de valor que conduce á madurez e desenvolvemento dos estudantes.

Así pois, a innovación, o deseño, a actividade, a creatividade son características a contemplar nos métodos que se aplican na aula escapando das clases exclusivamente expositivas que non permiten coñecer as capacidades reais do alumnado e as súas habilidades, destrezas e intereses.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación

Aula virtual do curso en E-Dixgal. Libros dixitais da plataforma E-Dixgal. Apuntamentos e fichas do docente. Exercicios e tarefas dixitais interactivas. Mapas murais de temas xeográficos e históricos. Vídeos, fragmentos de películas e outros contidos de internet. Selección de artigos de prensa relacionados cos temas en estudo.

Ordenador e caderno de traballo do alumnado.

Encerado dixital, ordenador e proxector de aula.

Libros de lectura de contido xeográfico ou histórico relacionados coa materia impartida.

Os libros de texto da plataforma E-Dixgal serán un apoio importante tanto para o profesorado como para o alumnado, xa que aglutinan todas as unidades que se van traballar ao longo do curso e tamén ofrecen diversas e numerosas actividades a desenvolver. Non obstante non deben determinar a función do docente nin a súa metodoloxía, polo que o profesorado determinará en cada momento a xestión do seu uso. Ademais dos libros de texto empregaranse diferentes materiais complementarios que se acomoden ás oportunidades que se presenten na aula.

O alumnado requerirá dun caderno de traballo onde realizará as tarefas propostas polo docente de xeito ordenando, dito caderno será unha mostra do traballo do alumnado e do seu progreso.

Ademais do emprego do caderno para levar as tarefas resoltas, en ocasións poderase utilizar a plataforma E-Dixgal para a entrega de traballos por parte do alumnado.

Na aula utilizarase o equipo informático para reforzar as explicacións con presentacións, mapas, vídeos, fragmentos de películas e imaxes dos temas a desenvolver que enriquezan a didáctica.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar. Este proceso terá a finalidade de detectar o nivel de competencia e a capacidade dos alumnos e alumnas, buscará identificar as dificultades e necesidades dos mesmos, identificar aprendizaxes imprescindibles non adquiridas e acadar un coñecemento personalizado do alumnado e da súa situación co fin de tomar as decisións profesionais de actuación e poder establecer as medidas oportunas para atender á diversidade que nos atopamos na aula.

A avaliación inicial comprenderá as seguintes actuacións:

- Análise dos informes de avaliación individualizados do curso anterior.
- Unha proba escrita sinxela para avaliar o grao de dominio dos contidos mínimos que se consideran imprescindibles para construír sobre eles as novas aprendizaxes propias da materia. Nesta proba combinaranse diferentes tipos de cuestións: preguntas cortas (tipo test, de completar textos, de relacionar, de ordenar), outras que necesiten un maior desenvolvemento e exercicios que permitan apreciar o grao de dominio das técnicas de traballo propias da disciplina (elaboración e interpretación de mapas, gráficos, liñas do tempo, etc.). Esta proba non terá repercusión na cualificación da materia.
- Observación dos coñecementos previos e do nivel das competencias básicas dos alumnos/as mediante preguntas orais e as actividades de introdución á materia. Neste período inicial, mediante observación directa na aula, tamén se buscará recoller información das peculiaridades da forma de aprender de cada alumno/a (habilidades, estratexias e destrezas desenvolvidas, é dicir, manexo de procedementos) así como información sobre o grao de integración social do alumno/a (consigo mesmo, cos compañeiros e compañeiras e co profesorado).

Os resultados desta avaliación serán tratados nunha reunión do equipo de profesores/as que se convocará no centro, antes do 18 de outubro, para poñer en común a información obtida do alumnado. Deberá servir para formular inicialmente o desenvolvemento do curso, tomar as medidas oportunas para traballar co grupo-clase, mellorar o seu rendemento académico e para elaborar as medidas de apoio e reforzo e as adaptacións curriculares pertinentes. A partir da avaliación inicial e, sempre que se considere necesario, faranse axustes curriculares no desenvolvemento da materia, de maneira que o alumnado recupere as aprendizaxes imprescindibles non adquiridas no curso anterior, e se garanta a consolidación, adquisición, reforzo ou apoio das mesmas.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	10	12	11	12	11	11	11	11	11	100
Proba escrita	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70
Táboa de indicadores	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30

Criterios de cualificación:

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado da educación secundaria obligatoria será continua, formativa e integradora. En primeiro da ESO a avaliación do curso establécese segundo o proceso de avaliación continua. Dentro das unidades didácticas estableceuse o peso que se lle daba aos instrumentos de avaliación resultando que o das probas escritas é do 70% e o das táboas de indicadores un 30%.

As probas escritas

As probas escritas permitirán valorar o dominio das competencias e a adquisición de contidos polo alumnado. Estas probas versarán sobre os aspectos tratados na aula e que determinen os diferentes criterios de avaliación e os contidos con eles relacionados. Estas probas puntuaranse nunha escala de 1 a 10 e consistirán na contestación dunha serie de preguntas de diverso formato, por exemplo, poden ser tipo test; de desenvolver; de relacionar conceptos; de identificar e comentar imaxes; de definir termos, interpretar textos, localizar e explicar mediante mapas fenómenos xeográficos e históricos, etc.. Sempre se especificará o valor de cada pregunta, entendendo que se está contestada correctamente levará a puntuación máxima pero, de non ser así, a puntuación diminuirá en consecuencia cunscriterios obxectivos que o docente debe ter previamente fixados. Finalmente a cualificación do exame será o resultado da suma total da puntuación acadada en cada cuestión. Faranse, polo menos, dúas probas escritas en cada avaliación.

As táboas de indicadores

A avaliación mediante táboas de indicadores comprenderá todas as tarefas e aspectos procedimentais que se encomenden ao alumnado. Diferéncianse:

a) Actividades e exercicios do traballo programado na aula e tarefas encargadas para completar na casa para cada unha das unidades. Estes exercicios e actividades serán preferentemente realizadas no caderno do alumno/a aínda que tamén se levarán a cabo tarefas no seu ordenador e que serán enviadas ao profesor para a súa corrección a través da plataforma E-Dixgal. Os cadernos valorarase mediante unha proba escrita de autoavaliación.

b) Traballo individual e/ou en grupo: traballos, informes e redaccións realizados polos alumnos como proxectos de investigación sobre algún tema, de forma individual ou en pequenos grupos, así como resumos, pósteres, exposicións orais, nos que se valorará o grao de consecución das competencias. Os traballos serán corrídos sobre 10 e neles se terá en conta a estrutura, a forma da presentación, a utilización das TIC, tanto na investigación como na presentación e sobre todo a exposición oral do traballo. Os traballos non entregados representarán automaticamente un 0 neste apartado. Para a corrección destes traballos empregárase unha rúbrica.

Para obter a nota das avaliacións parciais realizarase a suma da ponderación das cualificacións obtidas mediante os instrumentos descritos no parágrafo anterior: media das probas escritas realizadas e notas obtidas mediante as táboas de indicadores. A avaliación estará aprobada cando a cualificación sexa 5 ou superior. Unha vez realizadas as operacións, aplicarase o redondeo. Para o redondeo da nota valorarse positivamente o incremento no esforzo do alumnado durante o curso, a entrega puntual dos traballos e actitude durante a avaliación e negativamente os aspectos que representen todo o contrario. Tendo en conta estes factores, os resultados da nota media superiores a medio punto redondearanse á alza e os inferiores á baixa para obter a nota final definitiva da avaliación en números enteiros.

Para obter a nota da avaliación final: para o alumnado que aprobe a materia por avaliacións realizarase a media das tres avaliacións parciais. O alumnado que teña algunha avaliación sen superar e cuxa media sexa 5 ou superior a 5 e as notas das avaliacións parciais non sexan inferiores a 4, a nota será a media das tres avaliacións.

Para o alumnado que non aproba a materia o procedemento será o que se explica no punto seguinte.

Criterios de recuperación:

O alumnado que non aprobe a materia por avaliacións, deberá superar as aprendizaxes non adquiridas durante o curso, para o que terá que realizar unha proba de recuperación no mes de xuño, sobre os criterios de avaliación correspondentes non superados no seu momento (e reforzados mediante as tarefas de reforzo de cada avaliación). En dita proba de recuperación poderase acadar como máximo unha puntuación de cinco puntos.

Para o alumnado que teña algunha avaliación aprobada e conte cunha ou dúas avaliacións suspensas e as recupere na proba de avaliación final teranse en conta os cinco posibles puntos obtidos na proba de recuperación que farán media coas notas das avaliacións superadas ao longo do curso.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Este apartado non procede neste curso.

6. Medidas de atención á diversidade

As medidas de atención á diversidade estrutúranse en dous niveis: medidas ordinarias e extraordinarias:

En canto ás medidas ordinarias, ao alumnado con dificultades para seguir o proceso ordinario de ensino e aprendizaxe aplicaráselle medidas de reforzo educativo. Este reforzo poderá afectar á secuencia de contidos, ás formas e aos instrumentos de avaliación, á organización da aula, ao agrupamento do alumnado e a todo o incluído dentro do ámbito da metodoloxía. Consideramos que as actividades constitúen un excelente instrumento de atención ás diferenzas individuais polo que aínda que propoñeremos a toda a clase as mesmas, ditas actividades deberán ser variadas e con distintos niveis de dificultade o que nos permitirá adaptarnos ás diferentes capacidades, intereses e motivacións. Ademais de propoñer actividades variadas, o profesorado aportará materiais complementarios que faciliten o acceso aos contidos, por exemplo: táboas comparativas ou de síntese, esquemas e mapas conceptuais, eixes cronolóxicos, temas adaptados. Por outra parte, pensamos que o traballo en equipos mixtos co alumnado de diferentes capacidades, pode permitir un tratamento bastante eficaz da diversidade; xa que este tipo de aprendizaxe constrúe coñecemento a través da contribución entre o grupo de iguais, polo que favorece o intercambio e a aprendizaxe de estudantes con dificultades (moitas veces máis receptivos ás explicacións e a axuda dos seus iguais que do profesor/a) ao tempo que os estudantes máis avantaxados tamén se benefician xa que reestruturan mellor os seus coñecementos cando os comunican aos seus compañeiros/as. En todo caso, no contexto do proceso de avaliación continua, cando o progreso dunha alumna ou dun alumno non sexa o axeitado, estableceranse estas medidas. Poderán adoptarse en calquera momento do curso, tan pronto como se detecten as dificultades e estarán dirixidas a garantir a adquisición das aprendizaxes imprescindibles para continuar o proceso educativo.

Aqueles alumnos/as que permanezan un ano máis no mesmo curso deberán seguir un plan específico personalizado, elaborado coa finalidade de adaptar as condicións curriculares ás necesidades da alumna ou do alumno, para tratar de superar as dificultades detectadas. Este plan será elaborado polo equipo docente, baixo a coordinación do profesorado titor e desenvolverase ao longo de todo o curso.

As medidas extraordinarias de atención á diversidade son todas as dirixidas a dar resposta ás necesidades educativas do alumnado con necesidade específica de apoio educativo que poden requirir modificacións significativas do currículo ordinario. Aplicaranse logo de esgotadas as de carácter ordinario ou por resultaren estas insuficientes. Este será o caso das adaptacións curriculares dirixidas ao alumnado con necesidades educativas especiais. No caso de algún alumno/a con estas características procederase a elaborar a adaptación curricular da materia.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - ET.1 - Educación cívico e social					X		X	X
ET.2 - ET.2 - Educación ambiental		X	X	X	X			

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.3 - T.3 - Educación para a igualdade						X	X	X
ET.4 - ET.4 - Emprendemento					X			
ET.5 - ET.5 - Comprensión lectora, oral e escrita	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.6 - ET.6 - Obxectivos do Desenvolvemento Sostible			X	X	X			
ET.7 - ET.7 - Educación para a paz						X	X	X
ET.8 - ET.8 - Educación para o consumidor			X	X	X			

	UD 9
ET.1 - ET.1 - Educación cívico e social	X
ET.2 - ET.2 - Educación ambiental	
ET.3 - T.3 - Educación para a igualdade	
ET.4 - ET.4 - Emprendemento	
ET.5 - ET.5 - Comprensión lectora, oral e escrita	X
ET.6 - ET.6 - Obxectivos do Desenvolvemento Sostible	
ET.7 - ET.7 - Educación para a paz	X
ET.8 - ET.8 - Educación para o consumidor	

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visita ao Parque Arqueolóxico da Arte Rupestre de Campo Lameiro	Visita guiada ao parque e realización de obradoiros			

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico

12. A temporalización foi adecuada
Metodoloxía empregada
2. Planifica as clases con antelación e leva a aula o modelo planificado.
3. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado
7. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
10. Adóptanse distintos tipos de agrupamentos en función da tarefa a realizar.
Medidas de atención á diversidade
1. Realízase a avaliación inicial ao principio de curso
4. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.
5. Elabóranse actividades atendendo á diversidade
6. Relaciónanse os contidos e as actividades cos coñecementos previos.
8. Empregaronse distintos instrumentos de avaliación
Clima de traballo na aula
9. Fomentase o respecto e a colaboración entre o alumnado
Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais
13. Proporcionase ao alumnado información sobre os instrumentos de cualificación para que saiban como e de que se lles vai avaliar.
15. Son accesible ás familias
Outros
11. Poténcianse estratexias de animación á lectura
14. Dase información ao alumnado dos progresos e das dificultades atopadas.

Descrición:

O profesorado debe someterse á avaliación do seu proceso de ensino e práctica docente. Para avaliar o proceso seguirase o anterior cuestionario de autoavaliación cos indicadores de logro puntuables nunha escala de 1 a 4. Este cuestionario deberá aplicalo o docente ao final de curso e flexionar sobre os seus resultados con vistas á revisión da programación didáctica e a mellorar cada curso na práctica docente.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

O profesorado realizará de xeito continuo o seguimento da programación atendendo á súa temporalización, criterios establecidos de avaliación, contidos a impartir, metodoloxía, etc...todo isto coa finalidade de ir axustando e incluso modificando aqueles aspectos didácticos que crea convenientes para que dita programación resulte máis real, aplicable e operativa. Farase un seguimento da programación e da práctica docente a través da aplicación Proens e este realizarase por avaliación trimestral recolléndose datos sobre a temporalización, os axustes dos criterios de avaliación, os instrumentos de avaliación, a ponderación dos mesmos, etc.. Todos estes datos xunto cos referidos a contidos, metodoloxía, avaliación, etc., serán valorados indicando as posibles razóns das dificultades do desenvolvemento da programación (polo clima da aula, recursos, diversidade de alumnado, etc.) e toda esta información recollerase nas actas do departamento.

Para a avaliación do proceso de ensino, empregaranse os indicadores de logro recollidos no apartado 8.1 desta programación para ver se efectivamente se están cumprindo.

Finalmente, na memoria de final de curso aparecerán recollidas as propostas de mellora se fosen necesarias para poñer en práctica nos cursos sucesivos procurando ir axustándoa ao máximo á realidade e á temporalidade.

9. Outros apartados